

Ceramic wall panels in architecture within the scope of the study named "Evrenim"

"Evrenim" isimli çalışma özelinde mimaride seramik duvar panoları

Hüseyin Özçelik, Seramik Bölümü, Güzel Sanatlar Enstitüsü, Hacettepe Üniversitesi, 06800, Beytepe Ankara, Türkiye

Pınar İçemer, Seramik Bölümü, Güzel Sanatlar Enstitüsü, Hacettepe Üniversitesi, 06800, Beytepe Ankara, Türkiye

Alihan Yonuk*, Plastik Sanatlar Bölümü, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yakın Doğu Üniversitesi, 99138, Lefkoşa KKTC
Tel: 0532 600 50 07

Suggested Citation

Ozcelik, H., Icemer, P. & Yonuk, A. (2017). Ceramic Wall panels in architectural in the frame of work named "Evrenim". *International Journal of Innovative Research in Education*. 4(3),142-147.

Gönderim 24 Mayıs 2017; Düzeltme 30 Temmuz 2017; Kabul edilen 20 Eylül 2017.

Seçim ve hakem süreci sorumlusu Assoc. Prof. Dr. Zehra Ozcinar Atatürk Öğretmen Akademisi, Kıbrıs.

©2017 SciencePark Research, Organization & Counseling. All rights reserved

Abstract

From past to present, caves are accepted as the first residential areas that mankind used to live in. These units that helped protect the humans from dangers like harsh natural conditions and wild animal, and helped them survive are seen as the first examples of the contemporary spaces. These areas developed to fulfill physiological needs, security needs and later on to carry out other functions and activities, formed the basis of architecture and created the space concept by improving and progressing over time. These areas where the resident performs actions to survive (cooking, cleaning, resting etc.) are architecturally valuable. Correct functionalizing, meeting the psychological and aesthetic needs in the relation between the human and space as well as meeting the physiological conditions are the reasons behind this. The role is of great importance in this context. Art makes great contributions to fulfilling these needs ranging from concrete to abstract as well as cognitive and aesthetic issues and improving oneself. A person showing a great progress in becoming an individual starts to plan custom spaces where he can effectively fulfill not only his physiological but also aesthetic needs. These custom spaces can become more meaningful with artworks and this can strengthen the bond with its resident. To strengthen this bond, space is expected to be customized, have an identity, support his resident emotionally and satisfy his needs. Ceramic panels applied to make good use of the architecture surface are important in terms of fulfilling these needs. If it is to be preferred, the artworks that are to be applied with the utmost coordination between the architect and the artist will provide significant contributions to the identity of the structure. The ceramic application must begin at the start of the project and it must be made sure that the surface reserved for the artwork meets the requirements such as circulation, light, and viewing distance.

*ADDRESS FOR CORRESPONDENCE: **Alihan Yonuk**, Plastik Sanatlar Bölümü, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yakın Doğu Üniversitesi, 99138, Lefkoşa KKTC. *E-mail adres:* alihan.yonuk@neu.edu.tr / Tel: 0532 600 50 07

Correct interdisciplinary relations and collaborations are known to be rare and valuable in terms of contemporary architecture and ceramic art. In this study, the Ceramic panel called "Evrenim", designed and applied to the Chief Physician Building in Ankara Numune Hospital in 2016 by Hüseyin ÖZÇELİK, is given as an example. The design is completely subjective, and the application and installation stages were shared with the student group.

Keywords: Wall ceramics, architecture, ceramics, artwork, space, design.

Özet

Geçmişten günümüze bakıldığında insanoğlunun barınmak amacıyla kullandığı ilk yerleşim alanları mağaralar olarak kabul edilir. Sert doğa koşulları, vahşi hayvanlar gibi tehlikelere karşı insanları koruyan ve hayatta kalmasına yardımcı olan bu birimler, çağdas mekan düzenlemelerinin ilk örnekleri sayılır. Fizyolojik ihtiyaçlar, güvenlik gereksinimi ve sonrasında da ihtiyaç duyduğu fonksiyonları ve etkinlikleri gerçekleştirmek için oluşturulan bu hacimler zaman içerisinde gelişip ilerleyerek mimarlığın temelini oluşturmuş ve mekan kavramı ortaya çıkmıştır. Kullanıcısının yaşantısını sürdürebilmesi için (yemek, temizlik, dinlenmek vs.) gereken eylemleri gerçekleştireceği bu alanlar mimari açıdan değerlidir. Bunun koşulu, fiziksel şartların sağlanmasının yanında, işlevselliğinin doğru kurulması ve insan-mekan ilişkisindeki psikolojik ve estetik ihtiyaçların karşılanabiliyor olmasındandır. Burada sanatın rolü büyüktür. Somuttan soyuta değişim gösteren bu gereksinimleri karşılamada bilişsel, estetik ve kendini geliştirmede sanat çok büyük katkılar sunar. Birey olma yönünde büyük ilerlemeler gösteren kişi, yaşayacağı mekanlarda fizyolojik ihtiyaçlar yanında estetik değerlerin de etkin biçimde yer alacağı özel mekanları oluşturmayı planlar. Mimari yapılarda sanat eserleri yolu ile bu özel mekanlar, daha anlamlı hale getirilebilir ve kullanıcı ile arasındaki bağı güçlendirebilir. Bu bağı kuvvetlendirebilmek için mekanın kişiselleşmesi, bir kimliğe sahip olması, kullanıcıyı duygusal açıdan destekleyebilmesi ve gereksinimlerini karşılayabilmesi beklenir. Mimari yapılarda yüzey değerlendirmek amacı ile uygulanan duvar seramikleri de bu gereksinimleri sağlamaları açısından önemlidir. Eğer tercih edilecekse, mimar ve sanatçı arasında sağlanan mutlak koordinasyonla uygulanacak eserler, yapı kimliğine önemli katkılar sağlayacaktır. Seramik yüzey çalışmaları projeye başında dahil edilmeli, eser için ayrılan alanların sirkülasyon, ışık, izlenme mesafesi gibi koşulları karşıladığından emin olunmalıdır. Doğru şekilde kurulmuş disiplinler arası ilişki ve işbirliklerinin, çağdas mimarlık ve seramik sanatı açısından nadir ve kıymetli olduğu bilinmektedir. Bu çalışmada da buna örnek olarak 2016 yılında Hüseyin ÖZÇELİK tarafından, Ankara Numune Hastanesi Başhekimlik Binası için tasarlanıp uygulanan "Evrenim" isimli duvar seramiği ele alınmıştır. Tasarım tamamen öznel olup, uygulama ve montaj aşamaları öğrenci grubu ile paylaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Duvar seramiği, mimarlık, seramik, sanat eseri, mekân, tasarım.

1. Introduction

Ansiklopedik Mimarlık Sözlüğü'nde mekan; "İnsanı çevreden belli bir ölçüde ayıran ve içinde eylemlerini sürdürmesine elverişli olan boşluk, boşun." olarak tanımlanmıştır. Mimari açıdan mekan ise, "Geniş anlamdaki doğadan veya peyzaj mekânından insanın kavrayabileceği bir bölümü sınırlamaktır." (Hasol, 1998 : 306) Bir mekanın mimari açıdan değerli görülebilmesi için, fonksiyonel olması gerekmektedir. Fonksiyonellik kullanıcıya, eylemlerini gerçekleştirirken rahatlık ve konfor sunacağından, mekanı hacim olmanın ötesine taşıyacaktır. Mekan tasarlama süreci; analiz, sentez ve değerlendirme olarak üç aşamada özetlenebilir. Mekan planlaması, kullanıcı ihtiyaçları ile alan niteliklerinin bir arada düşünüldüğü karmaşık bir süreçtir. Mevcut yapının kısıt ve olanakları tasarımı etkileyecek ana kistaslardandır. Halihazırda bulunanların kabulü ve vurgu isteyen niteliklerin netleştirilmesi gibi adımlar tasarımcının mekanı nasıl ele alacağını belirler. Hikayesi ile ilgilenip, yapı içinde saklı kalmış tarihsel katmanları ortaya çıkartmak da isteyebilir, bu izleri tamamen kapatıp yeni bir kurgu yaratmak da. Yapılacak analiz esnasında önemle incelenmesi gereken; yapının bağlamı, yapısal özellikleri, yakın çevresi ile ilişkisi ve tarihidir. Mekanın kim/kimler tarafından kullanılacağı, kişilerin işlevsel ve özel gereksinimleri, öncelikleri tasarıma yansıtılmalıdır. Tasarımcıdan beklenen; konunun değişkenlerine belirli bir tavir, duyarlılık ve sorumluluk duygusu ile yaklaşabilmesidir. Bu duyarlı ve kapsayıcı yaklaşım sayesinde değer duygusu taşıyan mekanlar ortaya konur. Mekan örgütlenmesinde analiz, ilk adım olarak kabul edilse de bitmeyen, tasarım tamamlanana kadar yeni bilgilerle sürece dahil olan bir kısımdır.

Sentez aşamasına geçildiğinde, sıra tasarım önerisinin detaylandırılmasına gelmiştir. Son kullanıcıya mekânsal bir deneyim yaşatılmak isteniyorsa her öge üzerine ayrıntılı bir şekilde eğilmek gerekmektedir. Bu detaylı çalışma; mekan bileşenlerinin fonksiyon, malzeme, form ve dokusuyla ilgilidir. Çünkü yapılacak her seçim bir niteliği tanımlayacak ve toplamda mekanın karakterini belirleyecektir. Her öge için pek çok malzeme

mevcuttur. Bu da beraberinde tasarımcıya doku, biçim, sağlamlık ve maliyet açısından karar verebileceği geniş bir yelpaze sunmaktadır. Örneğin; düşey sirkülasyon elemanı olan merdivenin beton, cam, ahşap ya da çelikten yapılması mümkünken, tasarımın gereği olarak bambaşka bir malzeme kullanılabilir. Bu tamamen oluşturulmak istenen mekan algısına ve deneyimine bağlıdır. Ayrıca mekanın kalitesini etkileyecek koşullar üzerinde de düşünülmesi gerekmektedir. Tasarımcının doğal ve yapay ışık kullanım biçimi ve oranları sayesinde yaratılan duygusal etki, yaratılmak istenen ortamı tamamen değiştirebilecek güçtedir. En az ışık kadar önem arz eden bir başka konu ise iklim ve çevre dokusudur. Rüzgar kontrolü, kar yükü, ısıtma ve soğutma, içeri alınacak doğal ışık miktarı gibi yapının bulunduğu bölgeyle olan fiziksel ilişkisi, mekanda belirleyici görevdedir.

Değerlendirme yapılırken o aşamaya kadar toplanmış bilgiler ışığında hazırlanmış alternatifler tartışılır. Amaç, seçimleri netleştirmek ve karar verilecek tasarımı uygulanabilir son haline getirmektir. Bu artık teorideki son aşama olduğu için hiçbir konunun belirsiz kalmaması, her adımdan emin olunması gerekmektedir. Gereksinim, öncelik ve zorunlulukların üstünden geçilmeli yöntem, uygulanabilirlik ve maliyet konusunda dengeli ve gerçekçi olan tasarım desteklenmelidir.

Ching, "İç mekan tasarımının başarısını değerlendirmek için birincil ölçüt işlevsel olup olmadığıdır. İşlev tasarımın en temel seviyesidir." (Ching, 2004 : 53) demektedir. Mekanın fonksiyon açısından bekleneni karşılayabilmesi için kendisi ile ilişkilendirilen etkinliklerin doğru tanımlanmasına ihtiyaç duyar. Kullanım amacının sınırlandırıcı etkisi; aşırı yüklemeye yapılmasını engellerken, belirsizliklerin de ortadan kalkmasını sağlar. Aynı hacimde birden fazla kullanım amacı da mümkündür. Ancak bu koşulda da mekanın hangi işlevleri kapsayacağına tasarımın erken aşamalarında karar verilmelidir.

Fonksiyon, mekan bileşenleri ve donatı elemanları doğru kurgulanmış bir mekan ziyaretçisine rahatlık, uyum ve konfor sağlayacaktır. Mekan tasarımında kullanıcı olarak tariflenen, "insan" olduğundan merkeze alınan ve kılavuz kabul edilen yine o olmalıdır. Kullanıcı-mekan ilişkisinde, mekanı "sadece bir kabuk, bir kap" olmaktan kurtaran, insanın kendisine kattığı anlamdır. Bu anlama kavuşabilmek, arasındaki bağı kuvvetlendirebilmek için kişiselleşmesi, bir kimliğe sahip olması, kullanıcıyı duygusal açıdan destekleyebilmesi ve gereksinimlerini karşılayabilmesi beklenir.

Amerikan psikolog Abraham Maslow tarafından 1943 yılında yayımlanmış ve sonrasında geliştirilmiş insan psikolojisi teorisine göre; ilk olarak acil ve temel ihtiyaçlar giderildikten sonra gereksinimler değişim göstermektedir. Kendi içinde bir hiyerarşi oluşturan ihtiyaçlar piramidinde açlık, susuzluk, tehlikelerden korunma ve güvende hissetme gibi fiziksel gereksinimler giderilmeden üst basamaklara geçmenin mümkün olmadığı görülmektedir. Başka bir deyişle hiyerarşik sistemde kategorize edilmiş ihtiyaçlarını karşılayabilen birey, sonrasında daha karmaşık ve soyut konulara yönelip kendini geliştirmek ister. Basamaklarda yukarı çıkıldıkça gereksinimlerin karşılanabilmesinin zorlaştığı ve türünün somuttan soyuta evrildiği görülmektedir.

Bu teori mekan-insan ilişkisine uyarlandığında, insanı sert doğa koşullarından ve dışarıdaki tehlikelerden koruyacak fiziksel koşullar ve temel ihtiyaçlar sağlandıktan, kabuk oluşturulduktan sonra estetik gibi psikolojik ve entelektüel ihtiyaçlar kendini göstermektedir. Estetik insanı besleyen, bulunduğu noktadan ileriye taşıyan, duylara hitap eden bir gereksinimdir. Bu tinsel ihtiyaç ancak sürece sanatın dahil edilmesi ile doğru bir şekilde karşılanacaktır. Sanat eseri- mimarlık ilişkisinde, eseri bütünün değişmez bir parçası, sabiti haline getirebilmek yapı için ayrıcalık sağlamaktadır. Yapılarda seçilmiş ve uygun duvar yüzeylerine yapılan sanat seramiği eserleri de bu anlamda uygulanan eserler arasında yer almaktadır.

Füreye Koral, Hamiye Çolakoglu, Atilla Galatalı ve Jale Yılmazbaşar farklı boyut ve formlarda eserler vermiş olmalarının yanında, ülkemizde seramik duvar çalışmaları açısından öncü isimler olmuşlardır. Duvar seramiğinin atası sayılabilecek geleneksel çini sanatını çağdas bir şekilde yorumlayıp, modern bir üslupla özgün eserler sunmuşlardır. Bu panolar taşınmaz parçası haline geldikleri yapılara kimlik ve estetik değer kazandırmıştır.

İlk yerleşim birimleri olarak görülen mağaralardaki duvar resimlerine sanat eseri demek mümkün değilse bile onlar sayesinde yadsınamayacak bir gerçek açığa çıkmıştır: İnsanoğlunun kendini ifade etme ihtiyacı. Bu ihtiyaç zaman içerisinde biçim ve yöntem açısından değişim gösterse de hiç azalmamıştır. Duvar seramikleri de içinde bulunulan veya yaşanılan mekanın bir parçasıdır. İzleyicinin duyguları ve benliği ile kurulan bağ sayesinde sanat eseri mekanda belirleyici bir tasarım elemanı haline gelmektedir. Beraberinde sanattan beklenen, karşısındakine duygusal bir doyum sağlama ve bünyesinde bir ileti içermesidir. Sanatçının birikimi ve yeteneği ile biçimlenen yüzeyler, onunla etkileşime geçecek kişinin duygu dünyasını etkiler.

Duvar seramiği yer aldığı mekanda bulunanlara ya da yaşayanlara aktarım yapar bu da kendisine bir işlev ve amaç yüklemektedir. Kişi ile duvar arasında düşünsel bir köprü görevi görmektedir. Bu bazen sanatçının eleştirel tavrının özgün bir dille yüzeye yansıtılması ile, bazen de yer aldığı mekan veya çevre ile ilgili bilgi içermesi ile ortaya çıkmaktadır. Örnek vermek gerekirse; Bir hastanenin bekleme salonunda bulunan duvar seramiğinde verilecek umut dolu, samimi mesajlar ortamın soğuk ve kasvetli havasını değiştirebilir. Aynı

zamanda yapının cephesinde bulunacak yüzey seramik çalışması ile yoldan geçen insanların dikkati çekilebilir, binanın hangi amaca yönelik kullanıldığı anlatılabilir ve bu özellikleri sayesinde semtin simgesi olarak kabul görebilir.

Bununla birlikte mimar- sanatçı birlikteliği istenen sonuca ulaşılabilmesi için büyük önem taşımaktadır. Yapılacak duvar seramiğinin yerleşim planına proje aşamasında karar verilmelidir. Seramik çalışmanın alanı, renkleri, mekanla ilişkisi, alıcıyla arasındaki izleme mesafesi gibi düşünülmesi gereken unsurlar bulunmaktadır. Aynı zamanda yapının işlevi, insan sirkülasyonu, aldığı ışık miktarı, uygulama yerine göre iklimsel koşullar göz önünde bulundurulmalı, sanatçı ve mimar süreç boyunca iletişim halinde olmalıdır

2. "Evrenim" isimli çalışma

2016 yılında Numune Hastanesi yönetim binası fuayesi için tasarlanıp uygulaması gerçekleştirilen bu çalışma yaklaşık olarak 8 metrekare ölçüsünde yapılmıştır. Çalışma öncelikle sağlık alanında hizmet veren, ülkemiz için önemli sayılabilecek kurumlarımızdan birisi olması dolayısıyla, kurumsal yapıya sanatsal anlamda katkı vermek amacıyla gerçekleştirilmiştir. Sanatın yadsınamayacak, yaşama renk ve insanımızın görsel birikimlerini pekiştirecek katkılar sunan bu çalışma; lisansüstü master ve doktora öğrencilerinin alanda deneyim kazanmaları gelecek kuşaklara doğru aktarımlar yapabilmeleri için, ders kapsamında yapılmış, montajla sonlanan tam ve doğru eğitim verme amacına ulaşılmasıyla sonlandırılmıştır... Kamu kurumu olması ve çok yönlü insan profiline hizmet eden ve de daha önemlisi sağlık alanında hizmet veren bir kurum olması nedeniyle, sağlık sorunlarını gidermek amacıyla burada bulunan insanların bir an dahi olsa kendilerini içinde buldukları psikolojik durumdan koparıp başka hayallere götürecek ve onları rahatlatacak bir kompozisyona sahip olması öncelikli hedefimiz idi ve de öyle oldu . Bu çalışmayı biçim ve içerik olarak iki ayrı yönden ortaya koymak mümkündür. İçerik olarak Dünyayı sembolize eden yuvarlak şekilli çalışmada, daireyi çevreleyen halka da dayanışma içinde olan insanları ve daire biçiminin sınırlarını bozan üstte yer alan hat ve ona dik yer alan hatlarda sağlık problemlerini içinde çözen, çözebilecek her türlü organizasyon yapısını barındıran yetkinlikteki bir yapıyı; hastane yapısını simgeliyor...

Çalışmada malzeme olarak şamotlu kil kullanılmıştır. İlk önce 4x4 metre ölçüsünde bir platform hazırlanmıştır. Bu yüzeye, 3 cm kalınlığında yaklaşık 350 x 350 cm ölçüsünde, tek parça şeklinde şamotlu kil plaka açılmıştır. Sonra, panonun şekli yüzey üzerine çizilmiş, yükselti olacak yerlere kil ilavesi yapılmış, alçak olacak yerlerde de kazıma yapılmıştır. Çalışma biçimlendirme ve rötuş işleminin bitmesinden sonra, kompozisyonu bozmayacak şekilde parçalara ayrılmıştır. Uygun bir sertliğe geldikten sonra parçalar teker teker alınarak altları kazınmış ve numaralandırılmıştır. Yaklaşık 200 parçaya bölünen çalışma kurutma işlemi için raflara yerleştirilmiştir. Kuruduktan sonra fırına yerleştirilmiş bisküvi denilen ilk pişirimi 1000 C derecede yapılmıştır. İkinci aşamada bakır oksit, mangan oksit ve şeffaf sır karışımı ile oluşturulan sır uygulanmış potalar şeklinde hazırlanan alanlarda turkuaz sır uygulanmıştır. Sırlama işlemi bittikten sonra özenli bir şekilde fırına yerleştirilmiş ve 1040 C derecede fırınlanmıştır. Sır pişirimi sonrası çalışma özel olarak hazırlanan sıvalı yüzey üzerine seramik yapıştırıcısı ile aşağıdan başlayarak yukarıya doğru uygun derz araları bırakılarak montajı gerçekleştirilmiştir. Panonun montajı öğrenci grubuyla birlikte yapılmıştır.

Her sanatçı eserleri ile varolur ve kalıcılığını eserleri yoluyla sağlar. Seramik bir duvar yüzeyinde geleceğe bırakılan bir imza ve sanatçının düşüncelerini aktarımı olarak görülebilir. Hem de dönemine tanıklık eden belge niteliği taşır.

Resim 1. Ankara Numune Hastanesi Başhekimlik Giriş 2016 Çap: 320 cm.

Resim 2. Detay

Ozcelik, H., Icemer, P. & Yonuk, A. (2017). Ceramic Wall panels in architectural in the frame of work named "Evrenim". *International Journal of Innovative Research in Education*. 4(3),142-147.

Resim-3. Hüseyin ÖZÇELİK ve öğrencileri

Kaynakça

- Ching, F. D. K. (2004). *İç Mekan Tasarımı Resimli*. İstanbul: Yapı Yayın.
- Hasol, D.(1998). *Ansiklopedik Mimarlık Sözlüğü*. İstanbul: Yapı-Endüstri Merkezi.
- Özçelik, H. (2016). *Ceramic Wall Panels in Architecture: The Case of The Work of Art Titled "Freedom"*.
- Yılmabaşar, J. (1980). *Jale Yılmabaşar Seramikleri, Yöntemleri*. Ankara.